

## Η καθημερινή ζωή του Βυζαντίου

(με λίγα λόγια)

### 1. Η οικογενειακή ζωή

#### □ Ο γάμος:

- Ο νόμος δεν επέτρεπε να παντρεύονται τα κορίτσια κάτω από δώδεκα χρονών και τα αγόρια κάτω από δεκατέσσερα.
- Πριν από το γάμο τελούνταν οι αρραβώνες και υπογραφόταν συμβόλαιο που καθόριζε την προίκα της νύφης και τα δώρα του γαμπρού.
- Το κράτος, παρά την αντίθετη άποψη της Εκκλησίας, επέτρεπε το διαζύγιο εφόσον συναινούσαν και τα δύο μέρη.

#### Η θέση της γυναίκας:

- Οι γυναίκες δεν είχαν τα ίδια δικαιώματα με τους άνδρες και η συμμετοχή τους στην κοινωνική ζωή ήταν περιορισμένη, αλλά παρ' όλα αυτά πολλές φορές κυριαρχούσαν στην οικογενειακή ζωή.
- Όφειλαν να σκεπάζουν το πρόσωπό τους, όταν έβγαιναν έξω.
- Δεν είχαν το δικαίωμα να μετέχουν στις δημόσιες τελετές.
- Οι πλούσιες γυναίκες συνοδεύονταν από ένα δούλο κατά τις εξόδους τους.
- Παρά τους περιορισμούς, οι γυναίκες μετά τον 11<sup>ο</sup> αι. μπορούσαν να λαμβάνουν μέρος στα κοινά και είχαν πρόσβαση στην παιδεία.

#### Η αντιμετώπιση του παιδιού:

- Η γέννηση ενός παιδιού ήταν ένα ευχάριστο γεγονός.
- Το όνομα του παιδιού συνοδευόταν από το επώνυμο του πατέρα του σε πτώση γενική και αργότερα καθιερώθηκε και το επώνυμο, αρχικά στις αριστοκρατικές οικογένειες.
- Η οικογένεια φρόντιζε το παιδί και η μητέρα του το καθησύχαζε με παραμύθια ή με αφηγήσεις από την Αγία Γραφή.
- Η βυζαντινή νομοθεσία αντιμετώπιζε το παιδί με μεγάλη συμπάθεια.
- Το παιδί, αφού περνούσε τα πρώτα χρόνια της ζωής του κοντά στην οικογένειά του, άρχιζε να μαθαίνει τα πρώτα γράμματα στο σχολείο.

### 2. Το σχολείο

Το βυζαντινό εκπαιδευτικό σύστημα ακολουθούσε δύο κύκλους σπουδών:

- Του γραμματιστή: για παιδιά από την ηλικία των επτά περίπου ετών.
- Του γραμματικού: για παιδιά από την ηλικία των δώδεκα ετών.

Διδασκόμενα αντικείμενα: ανάγνωση, γραφή, γραμματική, ρητορική και φιλοσοφία, αριθμητική, γεωμετρία, αστρονομία, μουσική, Όμηρος, κλασικοί και μεταγενέστεροι συγγραφείς.

Οι πόροι για τη λειτουργία των σχολείων προέρχονταν από τα διδάκτρα που κατέβαλλαν οι μαθητές.

Λειτουργούσαν δωρεάν σχολεία για τα ορφανά.

Παράλληλα προς τα κοσμικά σχολεία λειτουργούσαν και τα εκκλησιαστικά.

Μετά τις βασικές σπουδές μπορούσε κανείς να συνεχίσει τις σπουδές του στο πανεπιστήμιο.

### **3. Η ασθένεια, η ιατρική και κοινωνική περίθαλψη, ο θάνατος**

Υπήρχε οργανωμένο δίκτυο ιατρικών υπηρεσιών: κάθε πόλη είχε το νοσοκομείο της με αριθμό γιατρών ανάλογο του πληθυσμού της, ενώ οι γιατροί δέχονταν τους ασθενείς και στα ιατρεία τους ή τους επισκέπτονταν στα σπίτια.

Υπήρχε ανταγωνισμός μεταξύ μαγείας και ιατρικής.

Σε κάθε πόλη υπήρχαν πτωχοκομεία και ορφανοτροφεία της Εκκλησίας.

### **4. Η κατοικία**

Τύποι σπιτιών:

- Σπίτια στις πόλεις: ήταν διώροφα και περιλάμβαναν δωμάτιο με τζάκι, κουζίνα, πλυσταριό, λουτρό, εικονοστάσιο ή παρεκκλήσι στο ισόγειο και τα υπόλοιπα δωμάτια στον επόμενο όροφο.
- Σπίτια των φτωχών στις πόλεις: ήταν άθλιες κατοικίες με ελάχιστες έως ανύπαρκτες ανέσεις.
- Σπίτια των χωρικών : ήταν μικρά και αποτελούνταν από ένα ή δύο δωμάτια.
- Σπίτια των ευκατάστατων χωρικών: ήταν διώροφα και περιλάμβαναν στο ισόγειο κοτέτσι, στάβλος, αποθήκες και στον πάνω όροφο τα δωμάτια της οικογένειας.
- Σπίτια μεγαλοκτηματιών: ήταν πολυτελείς επαύλεις, χτισμένες έξω από τα χωριά, με εσωτερικούς κήπους και στοές.

### 5. Η ενδυμασία και η μόδα

Ενδυματολογικές συνήθειες:

- Άστοι: φορούν μακρύ χιτώνα με πολλές πτυχώσεις, μπότες δερμάτινες το χειμώνα και ανατολίτικα παπούτσια το καλοκαίρι.
- Χωρικοί: φορούν τα στιχάρια, χιτώνες που είναι πάντα ζωσμένοι στη μέση και βράκες μακριές μέχρι τον αστράγαλο, ενώ κυκλοφορούν ξυπόλυτοι ή με παπούτσια ανοιχτά στη φτέρνα.
- Γυναίκες: φορούν πάνω από το στιχάριο ιμάτιο (μανδύα) με μακριά μανίκια που καλύπτει και το κεφάλι, φροντίζουν τα μαλλιά τους με επιμέλεια και μακιγιάρονται, ενώ οι πλούσιες φορούν πολυτελή μεταξωτά και λινά ενδύματα.

### 6. Η διατροφή

Η διατροφή των Βυζαντινών περιλάμβανε ορεκτικά, κρέατα, ψάρια, γλυκά και κρασί.

Ο μέσος Βυζαντινός είχε πολύ λιγότερες διατροφικές επιλογές.

### 7. Η ψυχαγωγία

Στις πόλεις: θρησκευτικές, κοινωνικές και λαϊκές γιορτές, ιεροτελεστίες, αρματοδρομίες και άλλες εκδηλώσεις στον Ιππόδρομο, αποκριατικές γιορτές, εκδηλώσεις με αφορμή τη νέα σελήνη και φαγητό σε ταβέρνες.

Στην επαρχία: ετήσια πανηγύρια που εξελίσσονταν σε λαϊκές γιορτές.

### 8. Ο μοναχισμός

Το μοναχικό κίνημα ξεκίνησε από την Αίγυπτο, όπου αποκρυσταλλώθηκαν οι δύο κλασικές του μορφές:

- Η μοναχική (πρότυπο ο Άγιος Αντώνιος)
- Η κοινοβιακή (ιδρυτής ο Παχώμιος)

Ο μοναχισμός απλώθηκε σε όλο το χριστιανικό κόσμο, προσαρμοζόμενος στις τοπικές συνθήκες.

Ο κοινοβιακός μοναχισμός οργανώθηκε καλύτερα με την ίδρυση μοναστηριών, ο αριθμός των οποίων αυξήθηκε σημαντικά με την αναστήλωση των εικόνων.

Το σημαντικότερο μοναστικό κέντρο είναι το Άγιο Όρος στη χερσόνησο του Άθω.